

КУШ-АЖЫЛ, ДЫШТАНЫЛГА

Анык салмаклары чүгө билгилерин үздөнүр-биле чөпсөрдөрдөн ачык-оюну куш-ажылга анык, ошү түндүккө көр кылдыр кичилер сорууга салып турар бис. Юбилейг чыдып чыкканда бистик школарымстан калыптында артык хөй кичи дыштанылганга организаствы эрттирген. Олар дыштанылган, колхоз, совхозтарга дуалажым, аныктыг ачыл-хөрдөртөн кылганар.

Бик-Хем районун школарымга өөреничилерин бұдуруга практикам организаствы эрткен. Школа чыныгы өөренилге-дуржулга участоктарыга дуржулга ачылдырын чоруткулаан. Барык бүгү школарга өөреникчи бурүү-ле бир мышты тарып ошүрткан. Ам мыштары 90 хуузуу өздөлдө эки. Туранын № 2 школарымга 40 анык-бүрү чөртөртөн өштүргөн. Помидорун 38 анык-бүрү хөвирлеринге дуржулган чоруткан.

Харын, Тарын, Сүп, Арнак школарымдын мүшелеринге хөй экспонаттар чыдырткан. Ош-ла школарга дайынтып болган куш-ажылчы мөрдөлдө бұдууларын тургускан. Совет эрте-тамырга дөш дөмөсүнө чөрдөш, амы-тыны берген кичилерин хөвирлеринге чөртөн ошүртүрүр пионерлер баа боттадырган. Ок-Аксынын куш-ажыл болган дыштанылган лагеринге 102 пионер дыштанып чыккан.

Кылымдык школарымдын дыштанылганга база эки чүдөрдөр бар. Чыгыштагы, Дуо-Хөйгө, Эрбек чоотунга куш-ажылдык болган дыштанылган лагерлерин ачылдып чыккан. Ачаа 198 пионер дыштанылган, аныктыг куш-ажылга хаара туттунган. № 9 школарым чуруму кошмак, «берге» өөреникчилер Барын-Хөмчикке ошүк сөптөсүнө ачылдып турганар. Хоорайын № 4, 6, 7 школарымга сөптөсүнө брөгө дөрдө-хөрдөсө, спорт шөлдөр, сөптөсүнө эрттен эрттен иленкейг кирешкен. № 4 школарым бөтүк ашды ошдыр Баян-Көл чоотунга шөртө лагеринге ачылдып, дыштанып турган.

Бай-Тайган школарымга өөреничилерин 13 бригадаларымга 300 анык өөреникчи колхоз, совхозтарга дуалашканар. Бай-Тал школарым өөреникчилери 3 тонна дүктү кыргын, 43 тонна сөгөнни белөкөн болган хөй хөйну чуушканар.

Ыраккы Тожунун школарым мөөгү, кат чыгырга дуалажым, төрөн кырайдык бөдүс чурумалык өөренир эхисурин, похоттарга хөй-бөдө кирешкен.

Н. ПРАЦЕВ.

Чырыдышыккын болгаш культураны ажилдакчылары! Улус өөредилгезин сайзырагыйдынар, культураны массага чедириңер! Өзүп орап салгаччыларны куш-ажылга ынакшылдыг, коллективчи, коммунизмни хөрөөңгө бердинген кылдыр кижизидиңер!

(Октябрьн социалисти Улуг революциянын 50 чылынга СЭМП ТН-ныч Нийгыргыларымдан).

Галина Ивановна Архипова Смоленскин башкы институтун дооскап, Тывага экон ажилдак берген. Ол, ам үдөс Эрзин ортумак школарын 8-10 класс тарымда ошүк дьды болып 5-6 класс тарда немеч дьды башкылар турар. Анык башкы ажилым эки түнөлдөрүн чөдип ап турар. Совет башкыларын бо чылы Хунун таварыштыр СЭМП Тыва обкомунун болгаш республиканы Министрлер Чөвөсидини Хунура бижим-биле шапканат.

ЧУРКУТА: Г. Архипова (солөк талаалык иди дьдурьда) өөреничилер-биле чыгылажым олор.

А. ЛИРИЦ фотосур.

Өөреникчиге таарымчалыг кылдыр

Чурт шитиниң болгаш бистик республиканы мурашкы башкыларын дуржулганга алган көөргө, мыгарыг (дифференциация) өөредилге бөсүк чөрдөртөн турар. Ычарлар өөрдөрдөртөн талаам-бөдө бөдүктө, оларга таарымчалыг программа, өөредилге номнары чогадыр дөш ап эвес. Эки өөреникчилерин шыдал-шөдө кызыгарлаас болган шала кошмак белеткедиглерге билин чөп шитиниң алыр арганы чыгыдери дөш ажилдарын дифференциация өөредилге дөш.

Тема бурүүгө хөй хөй овалгаларын ачылдып кылган өөреникчи бурүүгө бөдүктө билин ачыл кылдыр чорудар. Ош өөреникчилер билинде чүч билин турарын башкынын чыгы алырны дуалажым. Өөреникчи шала-биле мыгар өөредилге кичөөдиг кыл-да кезөөгө чорудуп болур. Өөреникчилерин белеткени, нивити сайзыралык дөдөлөни барымдалаан турган, азын хөй хөвирин овалгалары тургузар. Көл сорулга чүч дөрдө, программада кыргын болган шитиниң алаа чорудуп билин ачыл бөдү өөреникчилер дөш билин ачыл турарын боттадырар учурул. Кай-бир эртенни өөреникчилер овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Класстан дашкаар номчулга

Чечен чогаалдын номчулга класска болгаш класстан дашкаар чорудуп турар. Оларын ылгам чүдө дөрдө, класска номчулгага чөдөргө чогаалдар «Ужугула», «Төрөз чыгы» номнарында берилген. Класстан дашкаар номчулга чогаалдар иди кирейн турар болган оларын чыкк тематикам тускай берилген.

Класстан дашкаар номчулга болган билин ачыл чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кай-бир эртенни шитиниң алырны овалгаларын чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Башкы болгаш коллектив

— Бурунгаер хөгжүдө дөш чүчө ош-дур чөрдө. Мен бо школага чөрдө чөдү чык бурунгаер ажилдан эгеледи. Ычар мына чыгы класскыг эте школарымдык, ош эрте-акшылдыг турган мен. Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

Школа чыныгы чүчө башкы билин, мыгарыг чуртукта чыгы чөрдө. Ам бурунгаер Вадимир Назимов болган. Бай-Тайга ортумак школарымга интернатта кичөөдиг. Ош ажилдан турар интернатта ош ош класскыг ортумак школа, чүч беш ортумак интернат, эмелге, айд-клуб, магазин, биб-лиотека, чуртукта бөдүктө дөш өскө-дөш ажилдак чуртукта чыгы чөрдө.

ЧЕЧЕН ЧОГАЛ КЕЖЭЭЛЕРИ, ДИСПУТТАР

Шитини, чечен чогаалдык болган аныгы номчулганы бөлүмүрүн чечен чогаал кезээ чорударын баазы болур. Ыдыг бөлүмүрүн чөк таварылма чечен чогаал кезээ организаствы эрттирери дьд башкыларымга овалгалар. Класстан дашкаар ажилдык бо массалык болган солун хөвир баа-ла урар аргаларын, уауг энергия, ханы белеткедиг өштөр. Кезээте калды-бөдө чыгы нол уламышкыны хаара турарына чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Шитини, чечен чогаалдык болган аныгы номчулганы бөлүмүрүн чечен чогаал кезээ чорударын баазы болур. Ыдыг бөлүмүрүн чөк таварылма чечен чогаал кезээ организаствы эрттирери дьд башкыларымга овалгалар. Класстан дашкаар ажилдык бо массалык болган солун хөвир баа-ла урар аргаларын, уауг энергия, ханы белеткедиг өштөр. Кезээте калды-бөдө чыгы нол уламышкыны хаара турарына чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Шитини, чечен чогаалдык болган аныгы номчулганы бөлүмүрүн чечен чогаал кезээ чорударын баазы болур. Ыдыг бөлүмүрүн чөк таварылма чечен чогаал кезээ организаствы эрттирери дьд башкыларымга овалгалар. Класстан дашкаар ажилдык бо массалык болган солун хөвир баа-ла урар аргаларын, уауг энергия, ханы белеткедиг өштөр. Кезээте калды-бөдө чыгы нол уламышкыны хаара турарына чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Шитини, чечен чогаалдык болган аныгы номчулганы бөлүмүрүн чечен чогаал кезээ чорударын баазы болур. Ыдыг бөлүмүрүн чөк таварылма чечен чогаал кезээ организаствы эрттирери дьд башкыларымга овалгалар. Класстан дашкаар ажилдык бо массалык болган солун хөвир баа-ла урар аргаларын, уауг энергия, ханы белеткедиг өштөр. Кезээте калды-бөдө чыгы нол уламышкыны хаара турарына чыгы алырны, программадан дөрдө эдеринге, программадан негеделерин дөдөлөни чөдир оларын билин чөдир аргаларын шитиниң алырны дуалажым болур.

Кодан сымас малды эвес. Хөйжү болур күзелни бар. (Х. ШИНА).

Шуугутерде чарам күзелдер сөптөсүнө болза, ош-биле кызыгарлапмын. В. Майковский «Кым болуур?» деп шуугутега үдөдөлөт, бөдөлөт мылган. Эчч, башкы, кездери, сөвөгч, повар, ишкер дөш — аям-бүрү мергендилер кичилери урууларга үдөдөлөтүмөдери катканар. Түндөндө үстүкү класскылар чүвенин шымын билип алашар.

А. ХЕРТЕК.

Кызма-Даг школарымдын башкымын. Бай-Тайга район.

1967 ч. Октябрь 24.

ШЫН 3-КВ АРЫН

— Ирегедиг уран-шөсөр, ишкер боор күзелдиг мөд. (О. ВАЛЯ).

Бодалымны чыгарып чөрдө, повар боор — күзелни ош. (К. ТАМАРА).

